

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นธัญชาติที่มีความสำคัญที่สุด ประชากรกว่าครึ่ง โลกรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก โดยเฉพาะในแถบเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยที่ปลูกข้าวเป็นอาชีพและบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักกันนอกจากการบริโภคข้าว เพื่อเป็นแหล่งของสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และวิตามินแล้ว ทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้เข้าประเทศปีละนับแสนล้านบาท ปัจจุบันคนไทย ที่ยึดอาชีพทำนาข้าวมีประมาณ 3.7 ล้านครอบครัวหรือ 14-15 ล้านคน เพราะสภาพภูมิประเทศของไทยก็เหมาะที่จะใช้เพาะปลูกข้าว นอกจากนี้ มีคนไทยที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับข้าวอีกจำนวนมาก เช่น โรงสีข้าว พ่อค้าข้าว และโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบ ดังนั้นข้าวจึงนับเป็นพืชสำคัญของไทยเรา(แนวหน้า, 2550 : ออนไลน์)

ข้าวเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่ามาก จากการสำรวจพื้นที่ปลูกข้าวในปีเพาะปลูก 2545/46 พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 78,250,960 ไร่ สามารถผลิตข้าวได้ 26.63 ล้านตัน เป็นมูลค่ากว่า 76,699.16 ล้านบาท(แมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจ, 2547 : ออนไลน์)

ชาวไทยส่วนใหญ่ยังคงบริโภคข้าวทุกวัน ทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว โดยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะนิยมบริโภคข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า ซึ่งก็แล้วแต่ความคุ้นเคยและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547 : ออนไลน์)

ประเทศไทยมีการเพาะปลูกข้าวในเกือบทุกจังหวัด โดยบริเวณที่เพาะปลูกมากที่สุดคือ พื้นที่ราบ 6 แห่ง ของประเทศ ได้แก่ ที่ราบภาคเหนือตอนบน ที่ราบภาคเหนือตอนล่าง ที่ราบภาคกลาง ที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และที่ราบภาคใต้ และจากสภาพของดินฟ้าอากาศที่ต่างกัน ทำให้แต่ละพื้นที่ผลิตข้าวได้ต่างชนิดและคุณภาพแตกต่างกันออกไป พื้นที่ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ผลิตข้าวเหนียวคุณภาพดีรวมทั้งข้าวเหนียว เขียวๆ ที่มีชื่อเสียงของโลก พื้นที่ ภาคเหนือตอนล่างเป็นพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ผลผลิตมากเป็นอันดับสอง ของประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวคุณภาพที่ดีที่สุดของไทยด้วย พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของไทย และมีผลผลิตมากที่สุด พื้นที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและตอนล่างแม้ทางภูมิประเทศจะแยกจากกัน แต่ทั้งสองพื้นที่

ผลิตข้าวชนิดเดียวกัน คือข้าวหอมมะลิและข้าวเหนียวพื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่เล็กที่สุด และผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่สำหรับการบริโภคในท้องถิ่นเท่านั้น (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2551 : ออนไลน์)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจพฤติกรรมกลุ่มผู้บริโภคที่มีการซื้อข้าวสารบรรจุถุง จึงเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคหรือครอบครัวที่มีการซื้อข้าวสารมา เพื่อหุงรับประทานเองที่บ้าน ซึ่งแต่ละครอบครัวที่มีพื้นฐานและสังคมที่ไม่เหมือนกันมักจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกันออกไป โดยมีข้าวสารบรรจุถุงจำนวน 11 ตราสินค้า คือ

1. ตรามังกร มีบรรจุภัณฑ์สีแดง มีรูปมังกรอยู่ด้านหน้าถุง ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีมีข้าวขาวปนน้อย พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามร้านค้าส่งและร้านค้าปลีกทั่วไป

2. ตราจักร มีบรรจุภัณฑ์สีม่วง แดง เหลือง น้ำเงิน ส้ม เขียว มีรูปจักรอยู่ด้านหน้าถุง มีชื่อหน้าถุงแตกต่างกันตามสีของบรรจุภัณฑ์ ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีใสมีข้าวขาวปนเล็กน้อย พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 เส้าให้ และพันธุ์หอมปทุมธานี มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าส่ง และร้านค้าปลีกทั่วไป

3. ตราหงษ์ทอง มีบรรจุภัณฑ์สีแดง สีเงิน มีรูปหงษ์อยู่ด้านหน้าถุง ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใส เป็นมันลื่นอม พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ข้าวแดงพันธุ์สังข์หยด มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายข้าวสาร โดยเฉพาะ ร้านค้าส่งและร้านค้าปลีกทั่วไป

4. ตราเบญจรงค์ มีบรรจุภัณฑ์สีน้ำตาล ขาว ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใส พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายข้าวสารโดยเฉพาะ และร้านค้าปลีกทั่วไป

5. ตราเกษตร มีบรรจุภัณฑ์สีแดง สีเขียว มีรูปรวงข้าวอยู่ด้านหน้าถุง ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใส พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายข้าวสาร โดยเฉพาะ และร้านค้าปลีกทั่วไป

6. ตรามานูญครอง มีบรรจุภัณฑ์สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน มีรูปปลั้วตักข้าวอยู่ด้านหน้าถุง ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีใสมีข้าวขาวปน พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายข้าวสารโดยเฉพาะ ร้านค้าส่งและร้านค้าปลีกทั่วไป

7. ตราแสนดี มีบรรจุภัณฑ์สีแดง มีรูปเมล็ดข้าวใหญ่อยู่ด้านหน้าถุง ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใส พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต

8. ทรายบัวทอง มีบรรจุภัณฑ์สีแดง ขาว มีรูปดอกบัว และรวงข้าวสีเหลืองอยู่ด้านหน้าดู ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใส พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต

9. ทรายรวงทิพย์ มีบรรจุภัณฑ์สีขาว แดง มีรูปชวานาเกี่ยวข้าวอยู่ด้านหน้าดู ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใสมีข้าวขาวปนเล็กน้อย พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต

10 ทรายปทุมทิพย์ มีบรรจุภัณฑ์สีน้ำเงิน ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีขาว ใสมีข้าวขาวปน พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต

11. ทรายปิ่นเงิน มีบรรจุภัณฑ์สีน้ำเงิน ขาว ลักษณะของข้าวจะมีเมล็ดเรียวยาว สีใสมีข้าวขาวปน พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มีช่องทางการจัดจำหน่ายตามไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการซื้อข้าวสารบรรจุถุงในอำเภอเมืองเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการซื้อข้าวสารบรรจุถุงในอำเภอเมืองเชียงใหม่
2. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายในการวางแผนการตลาดของข้าวสารบรรจุถุง และผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์

1.4 นิยามศัพท์

พฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจ และการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ทำไมถึงซื้อ ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และผู้บริโภคว่าซื้ออย่างไร เป็นต้น

ผู้บริโภค หมายถึง ผู้ที่เคยซื้อข้าวสารบรรจุถุงเพื่อบริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ข้าวสารบรรจุถุง หมายถึง ข้าวสารข้าวชนิดใด และสายพันธุ์ใดก็ตาม ที่บรรจุใส่ถุงและมีฉลากหรือข้อความบ่งบอกชนิด ตราสินค้า ปริมาณ น้ำหนัก สถานที่ผลิต